

ATLAS

DEN ØSTJYSKE MILLIONBY

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning

- s. 5 Indledning
- s. 6 Østjylland i Nordeuropa
- s. 8 Det sammenhængende arbejdsmarked
- s. 10 Jyske identiteter

Aktuel status

Byer, befolkning og boliger

- s. 14 Befolkningstal og -fordeling
- s. 15 Bebyggelsestæthed
- s. 16 Fødselsoverskud
- s. 17 Nettotilflytning
- s. 18 Bystørrelser i hele DØM
- s. 20 Zonekort
- s. 22 Boligtyper
- s. 24 Ejendomsværdistigninger
- s. 26 Indkomstkort

Arbejdspladser, turisme og handel

- s. 28 Brancher, erhvervsspecialisering og eksport
- s. 32 Turisme
- s. 33 Fritidslandskabet
- s. 34 Udvalgswarebutikker
- s. 36 Uddannelsesniveauer

Trafik-, energi- og forsyningslandskab

- s. 38 Trafikal infrastruktur
- s. 40 Adgang til hovedinfrastruktur
- s. 42 Pendlerflow — arbejde
- s. 44 Pendlerflow — uddannelse
- s. 46 Bilejerskab
- s. 48 Varmeforsyning
- s. 49 El-infrastruktur
- s. 50 Drikkevandsinteresser

Naturgrundlag

- s. 52 Terræn
- s. 54 Landskabsinteresser
- s. 56 NBL §3 og beskyttede vandløb
- s. 58 Fredninger og Natura2000
- s. 60 Biodiversitetspotentiale
- s. 62 Økologiske forbindelser
- s. 64 Høje målebordsblade
- s. 66 Strømningsvejes oplandsstørrelse
- s. 68 Jordbrugsstruktur
- s. 70 Hydraulisk ledesevne

Fremskrivninger

- s. 74 Befolkningstilvækst
- s. 76 Gennemsnitsalder
- s. 78 Fremtidig trafikinfrastruktur
- s. 80 Byzoneområder
- s. 82 Boligefterspørgsel
- s. 84 Havvandsstigning

Landskabsstrukturer og vandets forbindelser

- s. 88 Landskabstræk
- s. 98 Vandets forbindelse
- s. 100 Delkort 1
- s. 110 Delkort 2
- s. 120 Delkort 3

Bilag

s. 130 a. Kommunale pendlingskort
s. 180 b. Befolkningsvækst

Udgiver

Arkitektskolens Forlag
December 2019

Redaktør og hovedforfatter

Martin Odgaard

Bidrag fra

Holger Bisgaard
Boris Brorman Jensen
Tom Nielsen
Katrina Wiberg

Research

Aksel Jakob Brandt Jensen
Christine Kjølhede
Martin Odgaard
Katrina Wiberg

Layout

Walk ApS

Tryk

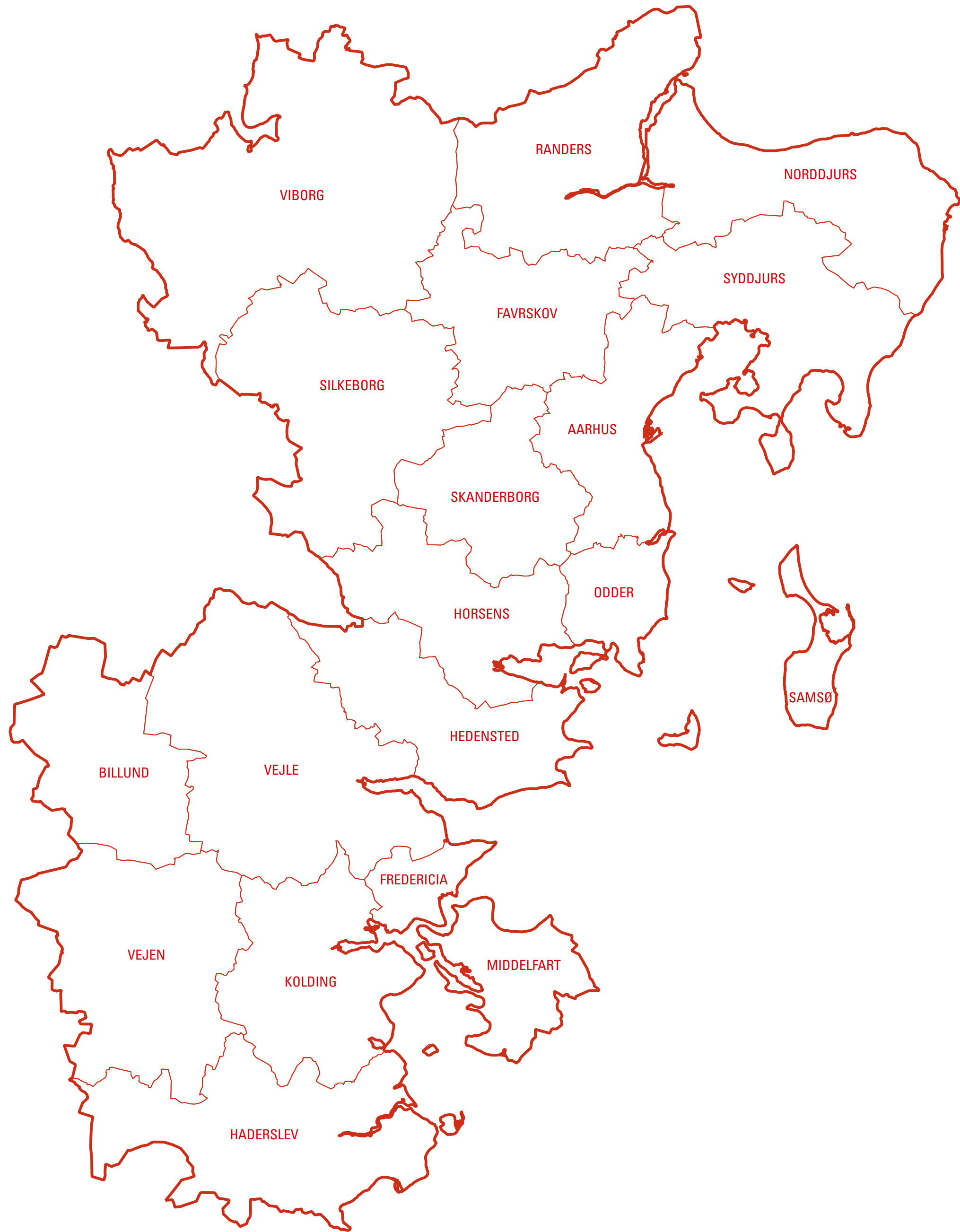
We Produce

Grafisk tilrettelæggelse

Christine Kjølhede

ISBN-nummer: 978-87-90979-84-3

ØSTJYLLAND
1:500.000

INDLEDNING

Nærværende publikation er udarbejdet som led i projektet ‘Strukturbillede for den Østjyske Millionby’. Formålet er at give et oveblik over såvel datagrundlag for projektet, som kortlægninger og analyser foretaget ifm. projektgruppens arbejde.

De primære datakilder er de kortsæt og data der er tilgængelige fra Styrelsen for Dataforsyning & Effektivisering, Plandata.dk, Arealinfo.dk og Danmarks Statistik. Hertil kommer data og kort der venligst er stillet til rådighed af Bane Danmark, Vejdirektoratet, BoligØkonomisk Videnscenter, DREAM og EnergiNET. Endelig er der til projektet foretaget særkørsler foretaget af Danmarks Statistik og DREAM.

Projektgruppen har herudover fået bistand til databearbejdning og opdatering af pendlingsanalyse fra cand.techn.soc. Thomas Sick Nielsen.

Atlasset for Den Østjyske Millionby er struktureret i 3 dele:

- En **beskrivende del**, der opsamler på kort der viser nuværende tilstande i det østjyske territorium.
- En **fremskrivende del**, der præsenterer udviklinger der baserer sig på fremskrivninger og vedtagne/forventede beslutninger frem mod 2040.
- En del med særlig fokus på forholdet mellem landskabs- og bystrukturer og klimatilpasning.

Projektgruppen er forankret ved Arkitektskolen Aarhus og består af Professor Tom Nielsen, Adjunkt Katrina Wiberg og Adjunkt Martin Odgaard. Hertil kommer byplankonsulenterne Holger Bisgaard og Boris Brorman Jensen. Projektgruppen har fået assistance til research og grafisk arbejde af arkitekt Christine Kjølhede og arkitektstuderende Aksel Jakob Brandt Jensen.

ØSTJYLLAND I NORDEUROPA

På EU-niveau har der i en del år været fokus på byregionerne og styrkelsen af dem. Det politiske fokus baserer sig på tal, der entydigt viser, at det er de større byer og byregionerne, der driver væksten i industrien, innovationsudviklingen og dermed økonomien i Europa. Omkring 75% af EU's befolkning bor i byer eller byregioner.¹ Over 60% af dem bor i en af de 120 byer eller regioner med over 500.000 indbyggere. Disse regioner og byagglomerationer styres, reguleres og udvikles med et væld af forskellige former for governance-strukturer. Omkring halvdelen gennem uformelle samarbejder resten enten gennem regionale institutioner eller regionale metropolitane regeringer.

I Amsterdam-pagten, vedtaget af EU's ministerråd i 2016, fastlagdes den 'Nye Urbane Agenda for EU'. Her fremhæves det bl.a., at selvom byernes udfordringer ofte er lokale, så kræves der et 'territorielt' eller regionalt samarbejde inden for det, man kalder funktionelle byregioner, for at løse dem:

"A growing number of urban challenges are of a local nature, but require a wider territorial solution (including urban-rural linkages) and cooperation within functional urban areas. At the same time, urban solutions have the potential to lead to wider territorial benefits. Urban Authorities therefore need to cooperate within their functional areas and with their surrounding regions, connecting and reinforcing territorial and urban policies."

Der er talrige eksempler på byregionale samarbejder om rumlig territorial politik i Nordeuropa. Ud over at de kan medvirke til at løse grænseoverskridende urbane problemer, ses mange af disse samarbejder også som strategiske fora til forbedring af konkurrenceevnen. Den bærende idé er, at man gennem samarbejde i et større funktionelt geografisk område, hvor flere nabokommuner, byer og landområder deltager, kan skabe en rigere udvikling end hver for sig. Der er mange eksempler på, at den større kritiske masse resulterer i en rigere udvikling for de samlede område.

Syd for Østjylland findes 'Metropolregion Hamburg' med fem mio. indbyggere, der inkluderer samarbejde mellem 19 byer/kommuner. Længere sydpå findes Ruhr-regionen, som er et samarbejde mellem 53 byer med i alt over fem millioner indbyggere. Fra 2020 oprettes Ruhr-parlamentet, der vælges direkte af indbyggerne, og som skal varetage udviklingsspørgsmål. Mod nord i Oslo-regionen arbejder 78

kommuner med 2,3 mio. indbyggere sammen om bl.a. at udvikle regionen efter en samordnet areal- og transportstrategi, som staten også er en aktiv part i.

Mod øst er Greater Copenhagen godt i gang med det tværnationale samarbejde om at tiltrække investeringer og arbejdskraft. Et samarbejde mellem 85 kommuner med i alt 4,3 mio. indbyggere. Mod nordøst findes Göteborg-regionen, der ikke styres af et regionalt samarbejde om fysisk udvikling, men arbejder sammen om bl.a. erhvervsudvikling under navnet Business Region Göteborg.

Alt peger på, at byagglomerationer og kritisk masse betyder rigtig meget i forhold til den internationale konkurrence. De største regioner i Europa er også dem, der dominerer i forhold til de økonomiske nøgletal. London, Paris, Randstad, Den Flamske Diamant og Ruhr er Europas vækstmaskiner. Men også mindre byer og bysamarbejder kan finde konkurrencefordele ved at stå sammen og 'låne størrelse' fra hinanden.²

En af årsagerne til de forstærkede regionale samarbejder er, at de toneangivende virksomheder i disse år bliver meget store, som et resultat af mere konkurrence på globale markeder og nødvendig konsolidering i større enheder. Det er derfor vigtigt at kunne matche de store virksomheders ønsker til rammebetingelser. Det gøres lettere ved at have et regionalt samarbejde. I de seneste år har både Amazon og EU4 lavet udbud, som byer og byregioner kan byde på. Denne udvikling må forudses forstærket i de kommende år.

Kilde: Satellitfoto fra Copernicus

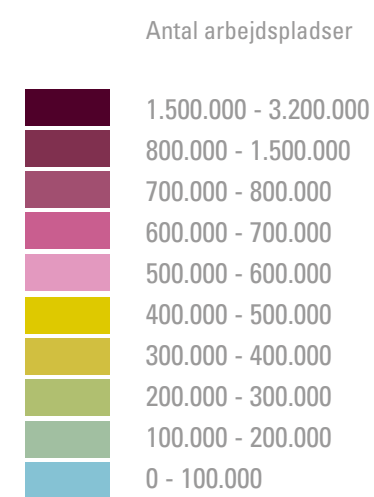
1: Jf. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/themes/urban-development/agenda/pact-of-amsterdam.pdf side 4 (tilgået 25.08.2019).

2: "'Borrowed size' is an emerging policy concept in several European countries, presenting theoretical potential to explain contemporary urban dynamics unaddressed through conventional urban growth theories that emphasise the role of agglomeration economies. In its original conceptualisation by Alonso, the concept describes and explains the situation that especially smaller cities that are located in a larger 'megapolitan complex' do perform better because they have access to agglomeration benefits of larger neighbouring cities". Jf. Mejlers, Evert & Burger, Martjin: Stretching the concept of 'borrowed size' i Urban Studies' online-version: <https://doi.org/10.1177/0042098015597642> (tilgået 27.09.2019).

ARBEJDSMARKEDSOPLANDE

DET SAMMENHÆNGENDE ARBEJDSMARKED

Kortet på modstående side viser arbejdspladspotentialet. Farverne på kortet viser, hvor mange fuldtidsarbejdspladser, der findes indenfor 60 min. kørsel i bil fra det pågældende område i 2017.

Tyske arbejdspladser (ikke fuldtidsarbejdspladser, 2016) indgår. Beregningen er foretaget med afgangstidspunkt kl. 08.00.

Kilde: Region Syddanmark, CVR, OSM, Acxiom og Speedmap.

JYSKE IDENTITETER
1:500.000

- Signatur
- ØSTJYLLAND
  - EGNSDEL
  - HOVEDBY
  - ØSTJYLLAND
  - KOMMUNEGRÆNSE
  - BY > 3000
  - BY < 3000
  - VAND
  - REKREATIVT OMRÅDE
  - NATIONALPARK
  - VIDEN
  - LUFTHAVN
  - JERNBANE
  - MOTORVEJ
  - UNGDOMS- & ERHVERVSUDD.
  - VIDEREGÅENDE UDD.
  - UNESCO

JYSKE IDENTITETER

På modstående side vises et kort med de jyske
egnsdele, hovedbyer og karakteristiske natur-
områder.

Illustrationen er udarbejdet af projektgruppen i
forbindelse med strukturbillede-projektet.

Kortet er inspireret af Patrick Abercrombies
‘London: Functional and Social Analysis’ fra
1943.

